Published and distributed under permit (No. 731), authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXIX. ЧИСЛО 86. ДЖЕРЗИ СИТИ, Н. ДЖ., СЕРЕДА, 13-го ЦВІТНЯ, 1921. — VOL. XXIX. No. 86. JERSEY CITY, N. J., WEDNESDAY, APRIL 13, 1921. THREE CENTS

Надзвичайна сесія конґресу у Вашинґтоні отворена.

КОНҐРЕС ВИЖИДАЄ НА ПРОМОВУ ПРЕЗИДЕНТА ГАРДИНҐА. — ПЕРЕД НИМ 1.200 БИЛІВ. — СЕСІЯ ПОТРИВАЄ ДО ОСЕНИ.

ВАШИНҐТОН, Д. К., 11. цвітня. — Сьогодня в полудне зібрався 67-мий Конґрес на надзвичайну сесію. По коротких засіданнях сенат і палата послів Конґресу відложили свої засідання до втірка, коли президент Гардинґ має явитись перед спільною сесією Конґресу і виголосити свою вступну промову.

Сподіваються, що президент прочитає свою промову коло 1-шої години спомудня, а відтак обі палати Конґресу приступлять до дальшої праці. Сенат має взяти на першу чергу договір з республікою Колюмбія, а палата послів приступить також до своїх чергових справ.

Теперішня сесія Конґресу, як сподіваються, буде найдовшою сесією в історії Злучених Держав. Сенатори і конґресмени заповідають, що теперішня надзвичайна сесія не може бути відложена перед осеню.

Конґрес має полагодити дуже богато справ. Перед ним є вже тепер 1.200 законопроєктів (билів), і такі важні, як податковий, тарифовий, іміґраційний, про армію і фльоту і много інших. Зокрема сенатови заберуть богато часу справи заграничних відносин, звязані з повоєнними подіями і зі справою мира.

КАЖУТЬ, ЩО ПРЕЗИДЕНТ ГАРДИНҐ ЗАЯВИТЬСЯ РІШУЧО ПРОТИ ВЕРСАЛЬСЬКОГО МИРА.

ВАШИНҐТОН, Д. К., 11. цвітня. — В кругах близьких Білого Дому запевняють, що президент Гардинґ у своїй вступній промові в Конґресі заявиться рішучо проти версальського мирового договору і проти Ліґи Народів.

Промова президента, як запевняють, докаже, тим, що ведуть пропаґанду за версальським мировим договором і Ліґою Народів, що їх пляни безнадійні, та що серед республіканців панує єдність і згода щодо питання про справи мира в Европі.

ПРЕЗИДЕНТ ГАРДИНҐ САМИЙ НАПИСАВ СВОЮ ПРОМОВУ ОЛІВЦЕМ.

ВАШИНҐТОН, Д. К., 11. цвітня. — Президен тГардинґ нині замкнувся був цілий день і писав олівцем свою промову, яку має відчитати завтра, у второк, в полудне в Конґресі.

Президент Гардинґ привик писати олівцем з довгого свого звичаю як редактор газети „Меріон Стар". По написанню олівцем він дає писареви переписувати на машині до писання (тайпрайтері).

По 3-тій годині явились у президента сенатори Ладж і Гичкак і конґресмени Мандел і Фордні, котрі повідомили його, що Конґрес зібрався на сесію і готовий вислухати його промови. Президент відповів їм, що він виголосить свою промову у второк.

АЛІЯНТИ ВІДПОВІДАЮТЬ НА АМЕРИКАНСЬКІ НОТИ.

ВАШИНҐТОН, Д. К., 11. цвітня. — В кругах державного департаменту говорять, що Анґлія і Франція прислали вже відповіді на ноти Гюза в справі мандатів, якими аліянти себе взаємно понадїлювали.

Нота Анґлії є ще тільки вступна і є угодова, а нота Франції предкладає в сій справі переговори між правительствами обох сторін.

НАЙВИСШИЙ СУД ВІДМОВЛЯЄ МІСТАМ СИЛУВАТИ ІНСТИТУЦІЇ ДЛЯ ПУБЛИЧНОГО УЖИТКУ ДО НИЗЬКИХ ОПЛАТ.

ВАШИНҐТОН, Д. К., 11. цвітня. — Найвисший суд Злучених Держав постановив сьогодня, що міські ради не можуть присилувати інституції публичного ужитку, як міські зелізниці, трамваї і т. д., брати від публики занизькі ціни, навіть тоді, коли місто, надаючи компанії привілей, умовилося в контракті щодо висоти оплат.

НАЙВИСШИЙ СУД ВІДМОВИВСЯ РОЗГЛЯДАТИ СПРАВУ 80 ПОЛІТИЧНИХ ВЯЗНІВ.

ВАШИНҐТОН, Д. К., 11. цвітня. — Найвисший суд Злучених Держав відмовився розглядати наново 80 засуджених членів орґанізації Промислових Робітників Світа (Ай-Доблю-обДлю), яких засуджено за аґітацію проти виконання воєнних законів.

АҐІТАЦІЯ ПРОТИ ІМІҐРАЦІЇ, ЯКО ШКІДЛИВОЇ ЗОРҐАНІЗОВАНИМ ФАХОВИМ РОБІТНИКАМ В АМЕРИЦІ.

БОСТОН, МЕСС., 11. цвітня. — Тут зібрались на конвенцію делеґати „міжнародного стоваришення гранітових робітників в Америці", яка радити-ме 2 тижні над зміною конституції стоваришення.

Нарадам проводить Джеймс Данкен, містоголова Американської Федерації Праці.

Сьогодня на конференції промовляв Генрі Дж. Скеффінґтон, комішенер бостонського порту.

Він між іншим сказав:

„Треба нам поступати розумно і бути вірними юніям, аби перебути кризу. Радикали серед фабрикант іве панами ситуації. Вони не дбають про ровень життя робітників і про цивілізацію, але витиснули остатню каплю крови з бідного робітника, котрий працює на них по 15 центів за годину. Длятого вони хотять отворити іміґрації до Америки, щоби знищити зорґанізованих фахових робітників. Тепер переживаємо найбільшу кризу в історії нашої боротьби".

ПРЕЗИДЕНТ ГАРДИНҐ ГОВОРИВ ТЕЛЕФОНОМ НА ВІДДАЛЕННЄ 5,700 МИЛЬ.

З Вашинґтону доносять, що дня 11. с. м. президент Гардинґ отворив формально телефонічне получення між Злученими Державами й островом Кубою.

Се є найдовше у світі телефонічне получення; обіймає 5,700 американських миль. Дроти переходять сушею і водою.

Президент Гардинґ передав телефоном привіт президентови Куби Менокалови, заявляючи, що він все буде старатись утривалювати приязність Злучених Держав до Куби.

ЦЕНЗУРА НАД ОБРАЗКОВИМИ ТЕАТРАМИ В СТЕЙТІ НЮ ЙОРК.

ОЛБЕНІ, Н. Й., 11. цвітня. — Сенат стейту Ню Йорк приняв нині біл, який постановляє цензуру над образковими театрами (мувинг пикчерз). За билом голосувало 30 сенаторів, а проти била 18.

За день або два дні законопроєкт прийде перед низшу палату (есемблї) стейтової леґіслятури.

Коли обі палати ухвалять сей біл, ґовернор Миллер, як запевняють, сейчас його підпише і він стане законом, який увійде в життє з 1. серпня с. р.

За билом голосували тільки республіканці; проти била голосували демократи і 8 республіканців. Промовці остро осуджували біл яко реакційний, що накладає цензуру на свободу слова.

РЕСПУБЛІКАНЦІ ХОТЯТЬ РОБИТИ ДОХОДЖЕННЯ НАД ГОСПОДАРКОЮ МЕЙОРА МІСТА НЮ ЙОРК.

ОЛБЕНІ, Н. Й., 11. цвітня. — Ґовернор Миллер і його республіканські прихильники в соймі (леґіслятурі) стейту Ню Йорк постановили переперти в стейтовому сенаті й есемблі постанову про установлення спеціяльного правного комітету для розсліду господарки мейора міста Джана Ф. Гайлена в Ню Йорку.

Демократи вважають, що республіканці роблять ті заходи для аґітації при осінних виборах за своїм кандидатом на мейора, а проти теперішнього демократичного мейора Гайлена, котрий має вдруге кандидувати.

СТАВ РЕДАКТОРОМ У 85 РОЦІ ЖИТТЯ.

До Вашинґтону приїхав бувший конґресмен Шервуд, республіканець, котрий тепер наняв ся до газети в Толїдо, Огайо, яко вашинґтонський кореспондент.

Має він тепер 85 літ, а як скінчилась його каденція яко члена палати послів конґресу дня 4. марта с. р., він був найстаршим членом палати.

ВИСУШУЮТЬ НЮ ЙОРК З ГОРІВКИ.

В Ню Йорку відбуваються тепер находи поліції і федеральних урядників на готелі і ресторани за алькогольними напитками. За кілька днів забрано вже горівок вартости на мілїон долярів і арештовано 400 осіб, з яких 16 засуджено. Сими конфіскатами і переслїдуваннями власти стараються висушити Ню Йорк.

МИТРОПОЛИТ АНДРІЙ ШЕПТИЦЬКИЙ ВІЗИТАТОРОМ АПОСТОЛЬСЬКОЇ СТОЛИЦІ.

Виннипеґська часопись „Канадійський Українець" у виданню з 6. с. м. доносить:

„Папа іменував митрополита Шептицького апостольським візитатором з правами дипльоматичного відпоручника Ватикану. Митрополит виїхавши з Риму по короткому побуті у Франції і в Швайцарії переїздить до Бельґії, Голяндії і Анґлії, до Злучених Держав Америки, до Арґентини і Бразилії. Візитаторська діяльність потриває около 1 рік і в її часі митрополит упорядкує справи греко-католицької церкви американської еміґрації. В першу чергу буде вирішена справа назначення нового епископа в Злучених Державах, бо отсе місце від смерти еп. Ортинського вакує та креованнє нового епископства в Бразилії. Митрополит використає також свою подорож в напрямі матеріяльної допомоги нашому зруйнованому населенню в краю.

В часі побуту митрополита в Римі принято важні рішення в справі гр. кат. церкви. З тої нагоди видав Папа Бенедикт XV. відручне письмо.

РАБУНКИ, КРАДІЖІ Й ОБМАНСТВА У ЛЬВОВІ.

На селянина із Сорок, Ілька Голода, який на Краківській площі купував ріжні річи, напало двох бандитів. Один притримав його за руку, а другий витягнув йому з кишені 20 долярів і 5.000 марок. Оба втікли, а поліція, як звичайно, „шукає" за ними.

Велику крадіж поповнено у Львові в неділю, 13. марта, при ул. Чарнецького 33. Невідомі справці вломились до мешкання зелізничника Захарка та забрали йому біле й убранне вартости 100.000 марок.

До магазину польської захоронки при ул. Вроновських ч. 2. вдерлися в ночі якісь люди і викрали звезені там американські дари, вартости 300.000 мп. Поліція арештувала 2 візників, підозрілих о сю крадіж.

За виробловання фальшивих пашпортів до Америки арештовано у Львові коло 20 осіб. Між ними є урядник львівського староства Роттер. Арештованих відставлено до суду при ул. Баторія.

УБИЙСТВО КОРШМАРЯ В ГАЛИЦЬКОМУ СЕЛІ.

В ночі з 20. на 21. марта с. р. якісь бандити вбили в селі Городищі коло Кізлова, бережанського повіта, коршмара Янкля Шора і його жінку, та забрали гроші і дорогоцінности. Бандитів ще не зловлено.

КНЯЗЯМ В ПОЛЬЩІ... БІДА.

Князь Здзіслав Любомирський програв в карти минулого тижня в ловецькому клюбі у Варшаві не богато, бо всього 10 мілїонів марок за одну ніч. Польський маґнат показав могучість та блеск своєї фортуни у новій, демократичній Польщі.

СУД НАД УБИЙНИКОМ НІҐРІВ.

Плянтатора Джана С. Вилїємса, властителя фарми в Джеспер каунті, Джорджія, де поповнено убийства 11 Ніґрів, в суботу засуджено в Кавинґтон на досмертну вязницю за убитте одного Ніґра, а в понеділок в Монсело знова обжаловано його, що він спричинив убитте 8 інших Ніґрів, яких трупи закопано на його фармі.

ВЕЛИКЕ ЧИСЛО ЖИДІВ ПОКИДАЄ УКРАЇНУ.

До Лондону приїхав недавно др. Тьомкин, представитель Жидівської обєднаної запомогової ради. Він приїхав з Константинополя, куди, як він каже, збігається переважна часть Жидів, утікаючи з України та Румунії. З України утікає їх тільки, що за місяці жовтень, падолист і грудень 1920. року заопікувалися 12 тисячами іміґрантів. На його думку, міґрація зросте ще більше з весною. Обєднана запомогова рада удержує в Константинополи, котрий стає важним іміґраційним центром, два іміґраційні доми, перевязочну стацію і шпитaль.

ФРАНЦІЯ НЕ ДОЗВАЛЯЄ ТИРОЛЬЦЯМ ГОЛОСУВАТИ, ЧИ ПРИСТУПАТИ ДО НІМЕЧЧИНИ.

Серед населення краю Тиролю, що після постанов мирової конференції належить до Австрії, іде від якогось часу аґітація за прилученнєм до Німеччини. Наконець аґітація дійшла до того, що краєві власти призначили день 24. цвітня як день голосовання над тим, куди має належати Тироль. Австрійські центральні власти заказали се голосованне, але місцеві власти не послухали сего заказу і почали приготовлятися до голосовання. Тепер Франція грозить остримн кроками проти Австрії та Німеччини, якби таке голосованне відбулося. Франція каже, що в мировім договорі вічного не постановлено про таке голосованне і тому плєбісцит буби нарушенням мирового договору. Французькі дипльомати бояться плебісциту як першого кроку до анексії (прилучення) Австрії до Німеччини.

ЛЮДИ, ЩО НЕ ПЛАТЯТЬ КОМІРНОГО.

Недостача мешкань дається відчувати не лише в Америці, але й в краях Европи. Так, примірoм, доносять про велику недостачу мешкань в північній Італії. Але рівночасно доносять про дуже оріґінальний спосіб зарядження на недостачу мешкань. В окрузі італійських озер Маджіоре та Комо велике число людий покинуло зовсім місто і село і поселилося серед дикої природи. Вони повикoвували собі мешкання в скалах серед прекрасної околиці і живуть там серед великої простоти.

Серед них є люди ріжного рода, ріжного звання і ріжного суспільного становища. Декотрі з них се переконані „Діти Природи". Вони живуть на природі з переконання, що там і треба жити. Вбираються вони в постоли і мають на собі тільки одежі, на кілько поліція дозваляє, не більше. Декотрі живуть корінцями, ростинами, овочами, котрих тут подостатком. Вони очивидно не платять податків ані комірного (ренти). Для спільної приємности вони викули собі в скалі спільну читальню.

Та не лише в теплих околицях шириться поворот до давних часів дикого чоловіка. Доносять зі Швайцарії, що в кантоні (стейті) Арав робітники, не могучи найти мешкань, пішли жити в печерах. Поліція недавно відкрила печеру, в котрій дві робітничі родини жили нераз пів року. В них були осібні „комнати", призначені на спанє, осібні для варення, осібні для прання. В день печерні мешканці працюють на полях і у фабриках.

Конференція межи анґлійськими майнерами та властителями.

МОЖЛИВІСТЬ ПОЛАГОДЖЕННЯ НЕПОРОЗУМІННЯ.

ЛОНДОН, 11. цвітня. — Під проводом премієра Лльойда Джорджа почалася нині о одинайцятій годині рано конференція межи властителями копалень та майнерами. Конференція відбувалася наперед через годину, потім наступила чотиригодинна перерва, а потім знов були наради від 4 години по полудни до девятої вечером. Конференція буде провадитися далі завтра.

Члени виконавчого Комітету федерації майнерських юній заявили, що ситуація не є невдоволяюча, а властителі висказувалися про конференцію з великим надіями. Однак наради ще не дійшли до критичної стадії, до якої вони дійдуть, як майнери почнуть відповідати властителям і предкладати їм домагання майнерів. Властителі противляться тому, щоби робити одну згоду за цілий край, а хочуть, аби заключувано щодо заплати осібні умови в кождім окрузі.

СТАНОВИЩЕ УРЯДУ В БОРОТЬБІ МЕЖИ МАЙНЕРАМИ ТА ВЛАСТИТЕЛЯМИ.

На початку конференції Ллойд Джордж виголосив промову, в котрій він заявив, що уряд займає становище безсторонного видця супроти претенсій обох сторін. Так, однак, як від полагодження непорозуміння в углевім промислі залежить добро податковців та консументів, то уряд мусить бути в конференції дуже заінтересований. Він звернув увагу на те, що теперішня конференція ріжниться від попередної, відбутої в час війни конференції межи тими самими сторонами тим, що тоді ходило о поділ зисків, тоді як тепер ходить о поділ страт. О стільки ся конференція має труднійшу завдачу від попередної, бо так всі дуже радо хочуть брати участь в зисках, ніхто не хоче на себе брати участи в стратах. Давнійше вуглевий промисл робив великі зиски зі заграничної торговлі; тоді і зиски властителів і заплата робітників була висока. Тепер заграничнa торговля упала і щоби удержати і зиски і заплату на попередній висоті треба хиба віднестися до кишені податковців (себто ухвалити запомогу з державної каси). Сего уряд не може зробити, а що найменче уряд не може пропонувати, щоби на все брати з кишені податковців. Уряд також не може дораджувати, щоби ухвалений в марті закон про віддачу копалень назад властителям уневажнити. Супроти того, що правительство не хоче забирати майн назад від властителів і не хоче давати їм підпомог, то властителі хиба предложуть, як вони думають обнижати заплату, а потім най майнери збивають факти, предложені властителями, і збивають предложені ними ради, і зі своєї сторони поставлять свою розвязку.

ТРАНСПОРТОВІ ТА ЗЕЛІЗНИЧІ РОБІТНИКИ ВСЕ ЩЕ ОБСТОЮЮТЬ ПРИ СТРАЙКУ.

В той самий час, коли зібралася конференція майнерів та властителів копалень, щоби радити над полагодженнем непорозуміння, Потрійний Союз, котрий являється союзом федерації майнерів, федерації транспортових робітників та федерації зелізничих юній видав манїфест, в котрім заявляє, що майнерів викинено з роботи, та що як майнери не дістануть від властителів такої пропозиції, котру товариші майнерів з Потрійного Союза уважалиб за відповідну, то Потрійний Союз зарядить зараз страйк юній, обєднаних з ним.

Манїфест остро критикує поведення властителів майн, котрі хочуть побирати за вугіль ціну, що висша о 141 процент від передвоєнної ціни, а майнерам хочуть дати заплату, котра виносить лише половину життєвої стопи анґлійського майнера. Кромі сего, майнери по довгій боротьбі здобули собі право, робити одну обіймаючу весь край умову за плату, а властителі хочуть тепер забрати від них се право. Не майнери загрожують народному життю, як се говорить премієр, а уряд і властителі копалень.

РОСІЯ ЗАМИКАЄ ГРАНИЦІ ЕМІҐРАНТАМ З АМЕРИКИ.

НЮ ЙОРК, 11. цвітня. — Др. Д. Г. Дубровський, котрий є головою жидівської запомогової акції в Америці, а рівночасно являється дійсно представителем російського уряду, дістав телеграму від російського консуля в Лібаві, в Литві, що з днем 20. цвітня сего року російські власти замкнуть границі Росії для усіх іміґрантів зі Злучених Держав. Адвокат Рехт, котрий був правним дорадником російського амбасадора Мартенса, каже, що причиною сего зарядження являється знищенє російських зелізниць, котрі не можуть видержати перевозу здемобілізованої армії та товарів і котрі тимбільше не можуть тепер перевозити еміґрантів.

НІМЦІ ОБУРЕНІ НА СВОГО МІНІСТРА ЗАГРАНИЧНИХ СПРАВ.

БЕРЛІН, 11. цвітня. — Німецькі газети остро нападають на німецького міністра заграничних справ, д-ра Сімонса, за те, що він в розмові з французькими газетярами сказав, що Німеччина незадовго покаже, що вона хоче заплатити воєнне відшкодовання аліянтам. Часописи закидають Сімонсови, що таким говоренням він виставив за границею враження, що Німеччина може платити довги, яких від неї домагаються аліянти.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and Holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES.		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сіті і загряницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На рік	$10.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1888 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

УКРАЇНСЬКІ ГРОМАДИ!

ОРГАНІЗУЙТЕСЬ ДЛЯ НЕСЕННЯ ПОМОЧІ СТАРОМУ КРАЄВИ!

ВІДСИЛАЙТЕ ЗБІРКИ СЕЙЧАС, І РАТУЙТЕ ГОЛОДНИХ, ХОРИХ, ВДІВ І СИРІТ!

ПОДАВАЙТЕ ДО ВІДОМА ЧЕРЕЗ ҐАЗЕТИ, ЩО ВАША ГРОМАДА ЗРОБИЛА ДЛЯ РАТУНКУ РІДНОГО КРАЮ!

БЕЗПРАВНІ ЛЯЦЬКІ СУДИ НАД УКРАЇНЦЯМИ.

Дня 10. марта с. р. відбулась перед скріпленим сенатом окружного суду в Станиславові карна розправа проти Миколи Кривецького, господаря з Петликовець, повна бучацького, о злочин „головної зради і бунту". Обжалуваний Микола Кривецький, котрого большевики установили війтом в місце війта Поляка, мав після акту обжаловання через вербованне добровольців з місцевого населення до большевицької армії змагати до відірвання „Ґаліції всходней од еднолітего звойнзку з ржечпосполітов полсков", а надто на скликуваних через большевиків мітинґах мав намовляти селян, щобо не ішли працувати на панських ланах. По переслуханню кільканайцяти свідків трибунал, котрому проводив надр. Дмоховскі, при співучасти вотантів надр. Еліяшевича, Каспарка і радника Вішневского, видав увільняючий вирок. Прокуратор зголосив зажаленне неважности.

Всі ті ляцькі суди над галицькими Українцями за те, що вони хотіли „відірвати" Східну Галичину від Польщі, є безправні, бож Східна Галичина не є частю Польщі.

По правді вони були би глупою забавкою, колиб не се, що український нарід через се терпить в безконечність.

А ті, що кажуть, що мають право до Східної Галичини, також безконечно — мовчать.

Вуглевий страйк Анґлії.

Великий страйк анґлійських вуглевих майнерів, в котрім бере участь понад міліон робітників, звертає на себе увагу всего світа.

Страйк являється наслідком военних умов. Підчас війни всі анґлійські майни находилися під зарядом уряду. Уряд постановляв, де копати вуголь, кілько його копати, де уживати; уряд установляв ціни на вуголь; уряд платив доходи властителям копалень, з урядом годилися майнерські юнії за заплату. Виступаючи як одно тіло через свою федерацію майнерських юній, майнери потрафили добитися незлих умов праці.

Скінчилася війна. Зі становища уряду устала причина для дальшого ведення копалень під державним зарядом. Правительство постановило звернути копалні приватним властителям. З тим переходом під приватний заряд мали покінчитися умови межи майнерською федерацією та урядом щодо умов праці. Властителі копалень заявили, що вони небудуть говорити з федерацією юній майнерів, як одною представителькою майнерів, що вони хочуть говорити з поодинокими майнерами осібно.

Вони навіть з гори заповіли, що мусить прийти до обниження заплати. Вони вказували, що підчас війни правительство Анґлії зібрало усі майни під один заряд і платило усім майнерам одну ціну за працю без огляду на те, як поплачувалася кожда майна з осібна. Тепер се неможливе, кажуть властителі; не можна платити однакової ціни робітникам, що працюють в майні, котра дае богато зисків, і в майні, котра не може видержати такої заплати.

Вони показували на погіршенне вугляного бизнесу по скінченню війни: в наслідок мирового договору в Парижі потерпіли анґлійські вуглеві інтереси, бо Бельґія та Франція дістали тілько вугля від Німеччини, що вони вже більше не спроваджують вугля від Анґлії.

Та ті всі арґументи властителів копалень проти удержання давної заплати робітничої робітники піднесли як арґументи за переходом копалень на власність держави на все. В той спосіб боротьба анґлійських майнерів юній вуглевих робітників за удержанне робітничої платні на военній стопі переміняеться в боротьбу політичну за перебранне вугляного промислу на власність держави. Отже боротьба ведеться за велику річ.

І ведеться в дуже завзятий спосіб. По раз перший в історії анґлійського трейдюнізму піднесено підчас страйку клич перебрання приватного добра на власність держави, і по раз перший в історії анґлійського вугляного робітництва, сі робітники покликали на страйк усіх робітників, занятих коло копалень, навіть тих, що помпують воду з копалень. Таке зарядженне майнерів грозить страшною руїною анґлійським вуглевим копалням, бо, як вода напливе до копалень, то вони будуть спаралізковані на довгі роки, як се видно по бельґійських вуглених копалнях, котрі затопили водою Німці, а котрі ще й тепер стоять без ужитку.

Зі сього видно, що анґлійські майнери не цофаються перед нічим, щоби лише довести до перебрання копалень під заряд всего анґлійського народа.

У. Н. КОМІТЕТ ПРИ РОБОТІ.

Для оборони рідної справи треба наперед зєдинити свої сили. Опісля виробити плян акції та братись до праці.

Такої засади держиться також Екзекутива Українського Народнього Комітету.

Щоби перевести порозуміннє межи ріжними спорючими ґрупами Українців в Америці, відбув о. А. Павляк, яко спеціяльний делеґат У. Н. Комітету з рамени Народнього Зїзду кілька нарад з ріжними представниками інших ґруп. Після того прийшов У. Н. Комітет до заключення, що дальші переправи лише припинюють визвольну роботу, і тому оголосив поклик, щоби українські громади приготовлялись до протесту проти польських розбоїв в Галичині та проти польської окупації сього краю. Деякі товариства і громади прислали по 10 дол. на зладженнє меморіялу і книжки про Східну Галичину. Коли зібралось тільки гроший, що мож було заплатити робітників, Екзекутива припоручила зладити його відповідним людям і тими днями меморіял буде розісланий до тих громад, що його замовили. Рівночасно вишле Екзекутива відповідні пояснення.

Щоби протест був успішнійший, повинні ще всі другі громади замовити його та вислати на руки конґресменів і сенаторів зі свого округа. Коли призбирається досить гроша, то У. Н. Комітет приступить до видання книжки про Східну Галичину, до чого вже здавна є приготовані матеріяли.

Екзекутива приготовляє також висланне поважної депутації до рішаючих кругів у Вашинґтоні в справі пекучих політичних та запомогових питань, звязаних з Україною.

Екзекутива, позбавлена всякого підпертя зі сторони суспільности, працює понад свої сили в переконанню, що недалекий вже час, коли знеохочена суспільність прийде знова до себе і пійде лавою до оборони нашої дорогої рідної країни.

Ню Йорк, Н. Й., 9. квітня, 1921.

ЕКЗЕКУТИВА У. Н. КОМІТЕТУ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ:

Володимир Б. Лотоцький, голова, **о. Володимир Лотович,** заступник голови; **Іван Добрянський,** секретар; **Дмитро Андрейко,** касієр, **Евген Якубович,** радний.

Що перебувають наші школи під обухом польського наїзду?

ПО НЕЧУВАНИХ ПЕРЕСЛІДУВАННЯХ УКРАЇНСЬКОЇ ПРИВАТНОЇ ҐІМНАЗІЇ В ГОРОДЕНЦІ І ПО ЗНИЩЕННЮ ЇЇ БУДИНКУ ЛЯХИ ОСТАТОЧНО ЇЇ ЗАБОРОНИЛИ.

Львівський дневник „Український Вістник" в числі з 23. марта с. р. доносить:

На основі рескрипту польської краевої шкільної ради у Львові з дня 18. січня, 1921, ч. 264, заборонило староство в Городенці вести науку в приватній українській ґімназії і замкнуло одночасно шкільний будинок.

В сій справі потребує наша суспільність безсторонного вияснення, яке ми тут подаємо:

Ґімназія в Городенці, заснована 1909 р., сповняла гарну місію на Покуттю, заспокоюючи просвітні і культурні потреби свого і сусідних повітів. Вже 1910 р. здвигла жертволюбність населення повіту власний будинок для ґімназії о 10 салях.

І школа гарно розвивалася: протягом двох літ мала вона доволі гарно вивіновані кабінети природничий, ґеоґрафічно-історичний і фезикальний, бібліотеку для учителів і учеників, та столярський варстат. Фреквінція зростала дуже скоро: в пятьох клясах в шк. р. 1913/14 було учеників 231, значить пересічно 50 учеників в клясі.

Прийшла війна. Наука в шкільним році 1914/15 перервалась, **польські леґіоністи знищили по уступленню Москалів в 1915 р. ціле уряджене школи.** Всетаки в осени того року відновлено ґімназію і мимо близкости фронту ведено без перерви науку. Учеників було в тім році 177, отже, як на военний час, дуже богато.

В 1917/18 р. відбувалась там перша матура під проводом делеґата краевої шкільної ради, бо ґімназія мала право прилюдности.

В 1919 р. по уступленню Румунів **польські війска заняли ґімназійний будинок,** хоча для тої цілі могли ужити інших будинків, як порожний одноповерховий будинок давньої почти в ринку, власність князя Любомірського, або порожний будинок бувшого шпиталю, або вкінці кілька будинків бувшої рільничої школи. **Мимо того проти кватирункового закона з дня 11. червня 1879 ч. 93 занято ґімназійний будинок, усунено відтам шкільні лавки** (котрі опісля пропали), **таблиці, шафи, наукові прибори, одним словом все, що ще остало по знищенню, доконанім польськими леґіоністами 1915 р. Нічого не помагали просьби о звернення будинку, а теперішній його стан, стверджений комісійно, є катастрофальний. Кромі того тоді арештовано без причини двох учителів.**

Щойно в лютім 1920 р. відновлено науку в ґімназії і під проводом кваліфікованого ґімназійного професора д-ра Клявдія Білинського, старшого і поважнійшого чоловіка, з тими учительськими силами, які там були заняті вже від кількох літ, ще за Австрії, і при яких ґімназія діставала давнійше право прилюдности з правом відбування важної матури. Деякі з них були перше заняті навіть в державних заведеннях.

Ґімназія, позбавлена власної домівки, примістилась тоді в невеличкій домівці бурси (власність філії „Просвіти"), та от 12. мая, 1920, **польська військова жандармерія приказала в часі науки дітям опустити кляси; винесла відтам лавки і закватирувалась там. Від сього часу відбувалась наука на подвірю, під голим небом, а підчас дощу під парасолями.** Часто лучалося, що науці учителя на подвірю вторував голосний спів жандарма, що не вязався нічим у виборі змісту своїх пісень.

На вислані Головною Управою Українського Педаґоґічного Товариства у Львові дня 1. червня, 1920, три пильні депеші, а саме до польського міністра військових справ, до міністра внутрішних справ і до міністра публичної освіти в справі звільнення будинку бурси, одержала Головна Управа Товариства щойно 13. жовтня, 1920, значить аж **по півпяти місяцях від міністра військових справ відповідь, що „часть льокалю руської бурси занята з конечности (?) на поміщенне постерунку військової жандармерії і з причини цілковитої недостачі поміщень не може бути звільнена".**

О скільки сей мотив згідний з правдою можна судити з того, що було сказано висше.

Міжтим ішли безнастанні доноси приватні і місцевої польської орґанізації на учителів і молодіж до жандармерії, староства і ради шкільної краєвої, що мали на цілі довести до замкнення ґімназії. Деякі особи, як се знаємо певно, не скривались навіть з тим, що вони мусять довести **до зачинення сього „гайдамацького гнізда".** Були й окремі делеґації городенської польонії в тій цілі в краєвій шкільній раді. Наслідком того спершу **заборонено уживати ґімназії назви „приватна ґімназія" і печатки, а тільки, „ґімназійні курси", а вкінці й тоті закрито під позором, начебто учительський збір складався з самих академиків, молодиків без кваліфікацій, та що сей учительський збір не сповнив всіх вимог дотичного закона про приватні ґімназії.**

Тимчасом підносимо се ще раз з притиском, що вже висше було сказано, що: **1) учительський збір складається й сього року з тимхсамих осіб, що учили там ще за Австрії; 2) іменно тепер учать в польських публичних ґімназіях особи без найменьшої кваліфікації; та що 3) за Австрії подібних домагань як тепер, до тихсамих членів учительського збору не ставлено, а заклад діставав право прилюдности.**

Загально кажуть, що іменно місцеві Поляки не могли того стерпіти, щоби в Городенці могла бути приватна українська ґімназія, коли там рівнорядного польського заведення нема.

В тій цілій справі є се найболючійше, що висші шкільні власти мимо кількаразових інтервенцій Президії Українського Педаґоґічного Товариства у делеґата Собінського не станули на обєктивнім становищі, а пійшли без доходжень і без провірювання доносів на руку місцевим шовіністичним живлам.

Кружок Українського Педаґоґічног оТовариства в Городенці, яко власник школи, вніс рекурс до польського міністерства публичної освіти і пропамятне писмо до польського президента міністрів Вітоса і мін. Дашинського, а Головна Управа Товариства у Львові докладне представленнє справи до кураторії львівського шкільного округа (давнійше краєвої шкільної ради).

ДОПИСІ

ПРИГОДИ УКРАЇНЦЯ ПІДЧАС ПОЛЬСЬКОЇ ВІЙНИ.

(Лист з Чехословакії до українського іміґранта в Роксбері, Месечузетс).

Дорогий Брате Василю!

З великої радости і втіхи, якої я зазнав хвилево як дістав листа від Тебе з Америки, я навіть не знаю як Тобі найщирійше подякувати.

Коли я дістав сего листа, то не лише я тішився, але всі ми яких біда воєнна загнала сюда, Нас тут є богато — говорять що є нас поверх 60 тисяч. Біда наша не до описання. Живемо так, що самі дивуємося нашому терпінню від всякого недостатку. Ходимо голі, босі, а вічно голодні!... Біли, якої я перетерпів і других бачив за сих 6 літ, я не годен за 20 літ все те описати.

Ти дивуєшся, як то я ще є між живими. Брате, вір мені, що я жалую, чо я жию, жалую, чому я не вмер тоді ,коли я був сильно ранений в Галичині ще за царської війни. Я був 4 рази ранений, і не вмер, хоть майже був кождого разу більше мертвий, як живий.

Ти цікавий знати, як я дістався до Чехів і т. д. Я тобі опишу хоть скорочено про події, які я перетерпів, і відкого і де і як з нами Українцями поступають наші вороги.

І так пишу тобі, що як Австрія розпалася, то я був тоді в Снятині вахмістром при жандармерії. Коли укр. народ се почув, так всі як оден, головно молоді вояки і цивільні, скоро орґанізувалися против Ляхів-Поляків. І то раз всі, навіть старі люди, і ми жандарми. Всі з утіхи вірили, що коли Австрія розпалася, а вже деякі народи як Чехи, Угорщина і Польща проголосили свою независимість, так се саме і укр. народ так розумів і так старався в себе порядок заводити. Та Ляхи се знали, що Галичани мають тесаме право до свободи що і вони. І передом фальшиво старалися ще перед упадком Австрії, всякими підшептами, та страхами, та обіцянками робити непорозуміння, щоби укр. народ не мав одної цілі. Вскорім часі укр. армія під Львовом була, як стіна ґранітна. Та на жаль Поляки були все ліпше заобезпечені. Всі команданти, офіцири, вся амуніція — більша часть їм попалася. І щеби ми булі і може побили їх, як би не американська польська армія під ком. Галера. Та збільшила в десятеро польську саранчу. І в скорім часі хоть ми боронилися над сили, ми були розбиті. Коли зобачили нашу загибіль, так з чим було подалися аж на границі Великої України, або як тут звуть, Наддніпрянську Україну. В скорім часі я прилучився до укр. армії і в 2 чи 3 тижні вдарили сильно знов на Ляхів. Та не довго я воював з ними. В місяцю серпню 1919 року, мене і ще около 30 укр. вояків Поляки якимось чудом нас злапали! Се було коло місточка Смотриця. Коли нас злапали, то перша їх робота була нас чисто до голого обрабувати. Забрали шапки, убраннє, черевики, тілько на тілі лишили нам подерті сорочки, які ми вже так полатали, що більше було рубів та дірок, як тої сорочки. Тоді нас босих, змучених гонили мов диких, до другого місточка. Тут нас передали старшим польським катам, яких не забуду, поки мого життя. Сі старші звірі нічого нас не питали, навіть води, не то щось їсти, не дали, тілько скілька їх посідали на коні, зігнавши нас наперед себе і гайда гонити нагаями, як худобу. Так гонили нас до міста Копичинець. Там нас, покровавлених, побитих, голодних замкнули в такий арешт, що зі смороду та голоду до тижня кілька померли. Як я в тій тюрмі карався, то навіть годі описати. За 6 днів дали нам 2 рази їсти. Раз дали чорної каси, без цукру і хліба, а другий раз дали такої зупи, що в нас собака не буде їсти. В сій тюрмі мали тримати нас короткий час, бо мали гнати нас до Львова на суд. Та не дочекали вони мене бачити у Львові. Голод і нічний холод та страшні хвилі, які я віщував, що перетерпіти прийдеться, або смерть з голоду, мене примушували на покінченнє з життєм або біду свою поконати. Часом ми ридали страшними голосами, кричали, качалися, а деякі землю гризли!... Просили їсти, та вони вбігали часом до нас та побивали. Не було пожалування — бо се Поляки, се не є люди. Такого народа нині нема під сонцем. Вони не заслугують на слово „народ". Се безпощадний, найгірший нашого українського народа ворог. Так минали повільно години, а дни були роками, а ночі були найбільші муки наші. Ми знали, що як підемо на суд, то помилування не побачимо. Та в день ми ходили в таборі обгородженім, кільчастим дротом. Перезираючи той дріт, а думав пробувати, чи не втічи ночею звідси. Котрі з нас ще чуються здоровими, ми врадилися потайки ночею втічи. Прийшла ніч. Я був тої думки, що мушу втічи. Та більшість боялися, що коли нас злапають, то постріляють. Я не дбав — або втічу, або вбють. Каратися, не можу видержати. А найгірше, то голод докучав. Прийшов час. Яка 9-та год. Я підійшов до дроту від півночи, де нема так видного місця і нема вартового. Решта товаришів тілько здалека боячися, дрожачи дивляться, що я роблю. Пхаю голову поміж дріт, де рідкий. Вже майже голова увійшла, потім одно плече. Та дріт захолітався навкола... Нічого не чути! За пять хвиль я вздрівся в ліску за тюрмою. За мною по одному около 11 людий. А решта одні безсильні, другі боячися, а деякі може тої самої ночи померли від нагаїв, якими їх бито, як гонили назад до тюрми. Пішли ми лісом разом хоч не при купі, а з ліса полями до білої днини ішли. Як розвидніло, так ми полягали в пшеницю і цілий день там лежали. В ночи знов далі, але вже мусіли іти в село, бо голод валив нас з ніг. Прийшли до господаря, Українця, який наситив нас добре і ночею відвів нас в напрямі Української Армі. Як ми воювали дальше против Поляків я напишу другий раз. Не знаю, чи се дістанеш.

Ти пишеш про те чи я знаю що про російських большевиків. Знаю я їх добре, так як і Поляків. Ми з ними не воювали, але який вони слід лишають на українській землі, на шкірі наших селян, тут всі знають. Ти пишеш, чи російські большевики такі вороги, як і Поляки. Так, брате! Вони для України такий ворог, як і Поляки. Пляни їх однісінькі і тії самі, що і Поляків. Українці на Великій Україні вже 3 роки з ними в боротьбі. І тому, що їх злодійські і шахрайські пляни такі, як за царя були. Вони независимої України не признають. Вони голосять по світі, що вони признають кождому народови право на независимість. Се величезна брехня! Але як котрий народ у російській імперії проголосить независимість, так большевики все те валять, коли не по їх команді і не причіплене до жидівських комісарів в Москві. Те саме і на Україні робиться. Вони тілько ріхняться від Поляків тим, що давних панів нема. Та на місце старих панів, повстали жидівські комісарі, які найбільше нищать все, що лише дихає за независимою Україною. А у війні вони страшно все нищать, рабують, вбивають та збиткуються. Їх „комуна" страшна для селян на Україні, а їх червона армія складається зі самих давних, царських полісменів, бандитів та арештантів. На Україні правительство не українське. Все то урядники прислані з Москви. Ти пишеш, що там у Америці ґазети большевицькі пишуть, що большевики признають повну независимість українському народови. Не вір, брате! Певно ті ґазети пускають харамана, аби дурити Українців в Америці. Вони всюди роблять пропаґанду, а з окрема для України так, щоби поверховно виглядало, що укр. народ з тілом і душею годиться бути під Москвою. За границею вони все висвітлюють, що в Росії і на Україні большевицький лад добрий. Хто не вірить, що в Росії і на Україні гірше тепер, як було за царів, най поїде там прожити хоть 2 тижні. В них страшне безмилосердє, в них засуд без доказу. В першій головній цілі вони хотять аби Росія була неділима, як то вони звуть. А в світі пишуть, що вони годяться на повне самоозначенне. Так вони фальшиво мучать на смерть і по тюрмах український народ.

По сім можеш зрозуміти, чи є яка ріжниця між Поляками і большевиками...

Твій брат Іван.

ФІЛАДЕЛФІЙЦІ НА ВІЧЕ

В НЕДІЛЮ, ДНЯ 17. ЦВІТНЯ С. Р.

О ГОДИНІ 1-шій ПОПОЛУДНИ

В МЕТРОПОЛИТЕН ГОЛ, 717 ФЕРМАВНТ ЕВНЮ.

УКРАЇНЦІ ФІЛАДЕЛФІЇ!

Стогін Ваших батьків, братів та сестер з ляцької неволі, голос конаючих під ляцькими нагаями взиває на віче всіх тих, котрі чуються Українцями.

Ляхо-Татаре напали на нашу Рідну Землю, на наш Рідний Край та держать десятки тисяч Ваших рідних в неволі, мордуючи їх голодом, хоробами і злодійствами.

Чи ми на вільній землі Вашінґтона сповнили свій обовязок зглядом героїв-борців і мучеників за волю вітцини? Коли ні — сповнім його зараз.

Піднесім грімкий протест против ляхо-татарських надужить перед вільним і свободолюбивим американським народом та його правительством. Скажім їм, що й наші сини і браття лили свою кров, борячися в рядах американської армії за свободу всіх народів а якої нашому народові відмовлено.

Явіться на вічу всі: старі й молоді, мущини і женщини — хай в дома остане ланець і Ефіяльт. Чей-же недоля рідних нікому не есть байдужою. Спішіть всі 17. ЦЬВІТНЯ ДО МЕТРОПОЛИТЕН ГАЛІ ПІД Ч. 717 ФЕРМАВНТ ЕВНЮ О ГОД. 1-шій **ПОПОЛУДНИ.**

Укр. Запомоговий Комітет Філаделфії
і Січова Орґанізація Українців Філаделфії.

ТЕОРІЯ ПОЛІТИКИ.

XVII.

Централізація і бюрократизм а децентралізація і самоуправа.

Сказано в попередній главі, що не є се добре, як держава за надто вмішуєсь в особисті діла та інтереси горожан та взагалі як вона занадто обмежує волю горожан. І навпаки: сказано, що держава повинна лишити суспільности як-найбільше волі для кожної одиниці. Лише в так уладжених державах люде є вдоволені і щасливі.

Взірцевим приміром такої держави, котра як найменше вмішується в справи горожан, є Анґлія та взагалі всі народи анґльо-саксонської культури. В Анґлії до обсягу ділання держави належить властиво лише заграничча політика та оборона держави (війско і фльота). Навіть судівництво не в цілости належить до держави; все низше судівництво є виборне і належить до самих горожан. Все шкільництво, комунікація, почти і телеґрафи, справи реліґійні, торговельні, промислові і т. п. — все те области в які держава майже не мішаєсь. Все те полагоджують собі горожане самі, завязуючи всякі комітети, товариства, спілки і т. п., засновуючи школи, університети, церкви, компанії, підприємства і т. д. Кожен може там визнавати, яку хоче, віру голосити, яку хоче науку, видавати, які хоче книжки чи ґазети, закладати, які хоче школи, товариства, комітети, спілки, робити, які хоче збори, наради, віча, їхати свобідно, куда хоче і нікому не мельдуватись. Загалом там вільно робити все, що тільки не приносить шкоди життю, здоровлю, чести чи маєтку других людий чи інституцій, або що не є вимірене проти істновання чи цілости анґлійської держави.

Натомість клясичним (взірцевим, зразковим) приміром держави, де майже ціле життє народу було під тісною контролею державної власти, була царська Росія. Там навіть церква була державною, а голова держави, цар, був рівночасно головою церкви. Там відступство від державної церкви було заборонене. Там і наука була наскрізь державна — так і по своїй орґанізації як і по змісті. Держава закладала школи, університети і академії та держава забороняла або попирала сі чи инші наукові теорії. Ось-так приміро му всіх російських університетах і ґімназіях викладано т. зв. теорію національної і історичної єдности всіх східних Славян (Москалів, Українців і Білорусинів), то є теорію „единого русского народу від Карпат аж по Камчатку". Учені, що не хотіли викладати сеї брехні з університетської катедри,*) мусіли зрікатись посад або їх прямо усувано. Ніякої ґазети чи книжки не можна було там видати без дозволу держави, так само заснувати яке товариство чи дати який концерт, представленне чи що. Горожанам не вільно було без „паспорта" їхати хоч трохи подальше від своеї місцевости та кожен мусів усюди мельдуватись по поліціях і жандармеріях. Що більше: там заборонювано навіть вчити в школах або видавати книжки чи ґазети в деяких немилих для правительства мовах, приміром в українській мові.

Інші культурні держави Европи хиталися поміж державним типом (взірцем) анґлійським а російським. Деякі, як Бельґія, Голяндія, Норвеґія, Італія то що, зближались більше до анґлійського типу. Інші, як Франція, Німеччина та Угорщина, більше до россійського типу. Австрія стояла по середині між обома типами, а в практиці — мимо теї національної боротьби, яка клекотіла в ній, а тим самим вічних сварок та надужить — була одною з найбільш ліберальних (свободолюбних) держав Европи.

Найбільші одначе обмеження особистої свободи горожан — більші ніж коли-небудь були де на світі і більші, ніж були в царській Росії, — є тепер у т. зв. совєтській Росії. Властиво горожанин сеї держави є в цілости власностию чи невільником держави. Держава заборонює йому в засаді не лише мати який-небудь, хочби малий, маєток (в практиці се є инакше, але є проти засади і проти закона!), але взагалі заборонює зачинати яке-небудь підприємство чи шукат ис обі свобідно заробітку або заняття. Держава може кожного наче худобину перегнати з місця на місце і може заставити примусово до всякої, хочби йому нелюбої чи здоровлю невідповідної, роботи. Держава може кожному накинути місце побуту, наставників, час відпочинку, рід розривки, може забрати діти від родичів наче забираєсь поросята від льохи. Тимсамим держава допче найсвятійші права і почування людини, бо право батька-матери до виховання власного потомства. Через те держава накидує силою людям ті поняття, ідеї, віру, звичаї і т. п., які вона одобрює. Там іде так далеко, що знесена навіть найменша свобода преси, зборів, товариств, орґанізації, пропаґанди, отже вся свобода переконань, слова і друку. Не істнує зовсім свобода особи, бо кождого кождої хвилі — лише за його переконання — можна арештувати, заслати, а навіть убити. Се є гірша неволя одиниці, людини, ніж коли-небудь була в якім небудь дикім цараті чи деспотії. І се власне головно було тим, що відштовхнуло навіть прихильних большевизмови соціялістів з західної Европи від совєтської Росії. Бо вони подумали: коли комуністична держава мала би бути такою неволею і таким насилуванням людини, як се є тепер в Росії, то краще не заводити такого ладу, бо се є поворот до варварства.

Виходить, що більша або менша особиста свобода горожан та більше чи менше вмішуванне державної власти в життє суспільности не так залежить від того, чи маємо до діла з монархією чи републикою — як від певних инших причин. А саме свобода горожан є тим більша, чим більше держава децентралізована, чим менше вона бюрократична та чим більші т. зв. ґарантії горожанських свобід.

(Дальше буде).

*) „Катедра" слово старо-грецького походження і значить „сідалище". Тепер називають „катедрою" головну в епархії, то є епископську церкву, бо там епископ має своє „сідалище" — або також те місце в викладовій салі (стіл з кріслом), з котрого професор викладає свою науку, бо се також його „сідалище". Звідси пішло також, що сам предмет науки на університеті називають „катедрою"; приміром кажеться: „проф. Грушевський займав на університеті у Львові катедру історії Східу Европи", або „катедра укр. літератури була в руках проф. Колесси". — Є ще один зворот утворений від сего слова, а саме кажеся часами: „папа сказав се екс катедра" — се значить: папа сказав се авторитетно як найвисший учитель католицької віри (ніби, наче професор, що подає науку з катедри).

Вячеслав Будзиновський.

НЕ БАНУЙТЕ.

(Уривок).

Новосформована у Відни сотня українських стрільців добровольців відходила в зимі 1915 р. на фронт.

В великій людовій сали віденського ратуша святили прапор сотні. Салю виповнила українська кольонія Відня та австрійські військові і цивільні достойники. Прийшло також з цікавости, богато Віденчуків. По кількох урядових і патріотичних промовах виголосив пращальне слово стрілецький старшина Вітовський. Виряжав сотню в похід. Промова зробила велике вражіннє, бо Вітовський був добрий бесідник, говорив сердечно. Закінчив словами: „Нехай ніхто з вас не думить ся, що поверне домів, як удекоросаний легким коштом герой. Нехай вже тепер кождий з вас напише до мами:

Возьми, мати, піску в жменю,
Посій його на каменю.
Як той, мати, пісок зійде,
Тоді син твій з війни прийде!

По лици одної жінки між слухачами покотилися слези. Вона крадьки, ховаючись за якогось кремезного панка, стерла слези хустиною. Та її сусід якийсь Віденчук, підглядів се. Зітхнув важко і, показуючи на сотню стрільців, питає: „Там певно ваш син?"

— Ні! — відповіла. — Зворушило мене закінчення промови строфкою народньої пісні.

— І мене промова зворушила, хоч я не розумів ні слова. Але його слова плили так, як би який великий мистець на скрипках виграв на переміну, то геройський марш боєвий, то якусь сердечну, тужнутужну пісню... Але, ви кажете, що вас головно вразила пісня. Чи не могли-б ви мені повторити її в німецькім перекладі?

— Дуже радо, але прозою, бо я не поетка.

Жінка переклала пісню. Німець подякував і відвернувся, будьто би призирався прапорови нашої сотні. Добув хустину крадьки підвів її до очий. Пісня і його прослезила. За часок добув з кишені нотатника і оловець, та став щось писати. Писав, тай зупинився. Не йшло. Звернувся знов до жінки:

— Вибачте, пані, що я вас чепився. Мені тота ваша пісня потрібна. Та я її не добре затямив. Як ваша ласка, повторіть.

Жінка гадала, що то якийсь збирач народніх пісень. Загадала використати нагоду і причинитися до поширення між чужими відомостий про нашу пісню народню.

— Дуже радо, — каже. — Але в нас пребогато таких пісень. Безліч. Вони всі народні. Не такі, як ваші, віденські. Ваші народні пісні лише тому так звуться, що співають їх заводові співаки-зарібники в місцях, де сходиться богато людий; найрадше в шинках. Наші пісні народні складає селянство і ніхто не знає, хто саме їх склав. Воних, головно воєнні, як отся, котру я вам вже переповіла, старі, дуже старі. Сотни років старі. Можу вам переповісти, таки з памяти, богато таких пісень. Як схочете, то і мельодії дам вам. Лише тут не пигідно. Ви мабуть, віденським звичаєм, поступите відси до каварні? І я поступлю. Там подиктую вам пару пісень... Або і сама напишу.

— Спасибі за добру волю — відповів Віденець. — Але я не буду вас трудити. Я ні вчений фолькльорист, ні поет, ні музика. Я пісень не збираю. Мені лише тота одна пісня потрібна. Скажу вам, чому. Я мав одного сина. Пішов на війну і перша куля не минула його. Погиб. Моя жінка, його мама, донині не знає про се. Журиться, плаче, що від него не має жадної вісти, але все таки думає, що живий. Я зле зробив. Коли від Червоного Хреста прийшла відповідь про його смерть, то я се письмо перехопив і спалив. До тепер я не знав, як їй сказати про тото нещастя... Не маю відваги. Аж тепер знайшов спосіб, коли ви переповіли мені тоту пісню. Скоро прийду до хати, розповім їй, що був на посвяченню прапора ваших стрільців, що ідуть на фронт і скажу їй: „Оден бесідник закінчив промову піснею, яку повинен був написати до тебе наш Фріц. Повинен був написати, але... вже не напише". Кажучи се, подам їй сю пісню, бо слово „погиб" з горла мого при жінці не вийде. Пісня сама скаже їй, що сталося... що Фріц вернеся, як пісок зійде.

Віденьчук записав пісню, яку жінка поволи переповідала йому... З ратуша вийшли разом, сіли в парку на лавці і довго мовчали. Він обізвавсь перший.

— Кажете, що у вас таких пісень богато? Що ніхто не знає, хто їх склав, та що вони старі сотні літ?

— Богато. Ось виривок з одної:

„Вернись, сину, до домоньку,
Змию тобі головоньку!"
„Ой змий, мати, сама собі
Або ізмий дочці своїй.
Мені, нене, змиють дощі,
А висушить буйний вітер,
А розчешуть густі терни".

— Або з другої:

Тупни, коню, копитами
Перед неньки воротами.
Вийде д тобі стара мати,
Буде тебе ба й питати:
„Ой ти коню вороненький,
А деж твій пан молоденький?!
Чи впав з тебе, чи забився,
Чи па війні полишився?"
Знайже, коню, що сказати!
„Не журися, стара мати!
Не впав з мене, не забився,
Ні на війні полишився;
Лише твій син оженився.
А взяв собі паняночку,
В чистім полі земляночку.
Ой на личку румяная,
На ній сукня зеленая".

Німець встав і сказав пращаючися:

— Я про український народ дещо знаю. Неодно чув ще перед війною, бо мій Фріц мав товариша · Українця... Також погиб... Його батьки бодай знають, за що він поклав свою голову. В сій війні важиться справа вашого народу. Може й рішаєся вся ваша будучність. Чейже не з любови до нашого цісаря, вашого ворога, діти ваші, як отся сотня, ідуть з власної охоти на заріз. Ви знаєте, за що жертвуєте цвіт вашого народу. Але за що і нащо погиб мій Фріц?... Хиба за гріхи старого Прохаски. (Так Віденці звали цісаря Франц-Йосифа)... Тепер богато про вас пишуть ґазети. Тим то й я пішов на тото ваше торжество. Знаю, що ви народ великий, що ваша земля богата. Знаю також, яка ваша доля. Вашої пісні народньої я ще не знав. Тепер знаю. Правда, не богато. Але й одна вистане, щоби пізнати духа народу, на котрого ниві цвитуть такі цвіти. Сі пісні доказом, що великий ваш народ — старий народ воєнних героїв.

— Що нам з того! — зітхнула жінка. — Тепер кладуть свої голови за чужу справу. Щоб ще дужчий був наш кат!

— Що вам з того?! — скрикнув. — Вашої зневіри не розумію. Великий народ героїв не може згинути, не занидіє в неволи. Колись він мусить зломити ярмо, і зломить...

— Не журіться і не бануйте, — додав, подаючи руку на пращання. — Лише дальше робіть свою роботу, а ваша Україна, велика Україна буде!

(„Батьківщина").

РУХ У ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА.

РАЧЕСТЕР, Н. Й. Братство св. Йосафата, від. 217, У. Н. Союза, подає до відома всім своїм членам, що квартальний мітинґ відбудеться в неділю, 17. цвітня с. р., у ґалі церковній при Годсон евені, точно о 2. годині пополудні. На сей квартальний мітинг має явитись кождий. Буде справозданне касове. Котрий член неявиться без важної причини, підпадає карі 50 цнт., а урядник одного доляра. Також подається до відома, що будеться приймати до братство і до У. Н. Союза після статута. — Н. Паснак, предс.; К. Шевчук, секр.

БОФАЛО, Н. Й. Братство св. О. Николая, подає до відома своїм членам, що місячний мітинґ відбудеться дня 17-го цвітня с. р., зараз по Службі Божій на ґалі парохіяльній під ч. 308 Філмор евеню. Всі члени мають явитись, а довгуючих проситься о вирівнанне своїх довгів, бо в противнім разі будуть суспендовані. — Е. Тимкович, секр.

ПАН І РОБІТНИК ПІД ПОЛЬСЬКИМ „РЖОНДОМ".

Львівські ґазети доносять про таку подію, яка сталась у Львові дня 20. марта с. р.:

Ґраф Маріян Лось, всів коло віденської каварні до трамваю переднім помостом. Коли моторовий звернув йому увагу, що всідати треба задним помостом, ґраф обурений вдарив його в лице. Ґраф перейшовся на поліцію, яка пана ґрафа пустила на волю, не покаравши його.

ГРЕКИ ХОЧУТЬ ДАТИ ПРАВО ГОЛОСОВАННЯ ЖІНКАМ.

В місті Атенах, столиці Греції, відбувається перша грецька конвенція для справи надання грецьким жінкам права голосовання. Предсідатель конвенції виказував вплив грецьких жінок в грецькій політиці та заслуги їх в грецькій історії. Конвенція мала запевненнє, що за домаганнем грецьких жінок стоїть також грецьке правительство. На конвенції зявився король та королева.

БОЛЬШЕВИЦЬКИЙ УРЯД НАВЕРНУВ БОЛЬШЕВИКА.

До Ревалю, в Естонії, приїхав др. Моріс Цукер, якого давнійше знали як одного з визначнійших орґанізаторів комуністів в Злучених Державах. Він вертає з Росії, де він поїхав, щоби розслідити положеннє народа під совєтським урядом. В Америці був він відомий як завзятий противник військового побору і за неставленнє до війска він самий був засуджений на шість літ тюрми. По скінченню війни, він був помилуваний президентом Вилсоном і зараз виїхав до Росії. Поїхав минувшого вересня і приїхав в падолисті. В три дні по своїм приїзді до Москви був арештований на приказ російського совєтського уряду і більшу часть свого побуту в Росії був в тюрмі. Там він мав нагоду пізнати ріжних людий, котрих арештувало совєтське правительство. Поза тюрмою він пізнав селян і робітників, і тому хвалиться, що знає докладно настрій народа Росії до уряду.

В московських тюрмах він стрінув велике число Американців. Межи ними був один нюйорчанин Кілей, електричний механік, котрого само російське правительство запросило приїхати до Росії. Як він приїхав, його витали урочисто, розвозили спеціяльними автомобілями, самий Ленін видав йому величавий бенкет. Але коли Кілей мав уже переїздити з Росії до Естонії, совєтське правительство довідалося, що його рапорт про обставини в Росії не буде прихильний для комуністичного уряду; його арештовано і вкинено в тюрму в Москві, де він перебуває уже вісім місяців.

„Так вони поступають з кождим", заявляє Цукер. „Всіх своїх противників арештують безпроволочно. Большевикам мир богато страшнійший як війна, бо в час мира їм не підпомагає національний дух народа".

В Москві на верха усе було спокійно, але під поверхнею всі ненавидять большевиків. Їх послідні уступства для селян не можуть мати найменшого значіння, бо, яку користь може мати селянин з торговлі, коли він мусить з 50 фунтами збіжа товчися цілий день на зелізниці?

Большевики через довший час не поясняли Цукерови, чому вони вкинули його в тюрму. Аж недавно дали йому пашпорт на виїзд з Росії, а Нуортева, котрий був в Америці секретаром Мартенса, а тепер є комісаром чужинців в Росії, заявив, що на його думку совєтський уряд не може дати йому дозволу на розслідженнє умов в Росії.

Тепер Цукер іде до Америки, щоби представити американським робітникам той рай, який большевики приготовили для робітників в Росії.

ВІЙНА БУЛА ПРИЧИНОЮ ЗРОСТУ ЗЛОЧИНІВ СЕРЕД ДІТИЙ ТА ЖІНОК У ФРАНЦІЇ.

Міністер судівництва у Франції оголосив в офіціяльній ґазеті дані, котрі показують, що тоді, як французькі мущини боролися проти Німців, тоді серед французьких жінок і дітий число злочинів зросло більше як два рази. Перед війною на кождих 100 осіб, засуджених за злочин, було всего 12 жінок а 5 малолітків. Підчас війни на кождих 100 осіб, засуджених судами, було 30 жінок та 14 малолітків. Хоч число злочинів підчас війни зменчилося, зате деякі злочини, як крадіж та убійство немовлят, зросло дуже значно. Зменченнє числа таких злочинів, як убийство, приписують острим военним законам проти горівки та других горячих напитків.

ТЕАТРАЛЬНІ ПРЕДСТАВЛЕННЯ

(В сій рубриці містимо оголошення театральних представлень, концертів і забав, не подаючи у них точок програми, імен осіб беручих участь і без довгих покликів).

Ціна одної стрічки 10 центів.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

Оголошення женитьби не приймається. — За оголошення пошукувань платиться 10 центів за стрічку (5 слів) за одно поміщенне, за більше разів даєсь відповідний опуст. Дворазове оголошенне в 5 стрічок $1.00.

Пошукую своєї матери **ГОНОРАТИ ГУК МАТУСЕВИЧ,** родом з Тернополя, дочка Михайла і Марії Оконних. Перед війною мала находитися в Мідлянд, Па. Моя адреса: **JOSEPH HUK, Ukrainian Brigade, II. reg., I. kur., III. sot., Liberec, Nimecke Jablonne, Czecho-Slovakia, Europe.** 86

МОЛОДИЙ мущина самотний пошукує мешкання одної кімнати враз з харчем при українській родині, близько кар 9, 7, 38 або собвей. Інтересуючі зволять ласкаво голоситись на понизшу адресу листовно або устно: **WM. SEMENIK, 2822 Poplar Street, Philadelphia, Pa.** 85-6

Прохаю мою тету **ЯГНИШКУ ВІДОЦКУ-НАГОРНЯК** і мойого вуйка **МИХАЙЛА ВІДОЦКОГО** подати мені свою адресу і помочи мені матеріяльно. Тета Відоцка перебувала в 1914 р. в Бофало а відтак в Батавя. Моя адреса: **FEDKO KRYWYJ, ukr. tabor, Josefor (Josefstadt), Cecho-Slovenska Rep.** 86

Де є **ПАВЛО ЗБАЛИШИН,** з села Полонл, пов. Сянік. Хто знає о нім, або він сам, зволить донести до сина, а дістане $10.00 нагороди. Адреса: ГРИГОРИЙ ЗБАЛИШИН, 17 East Monroe St., Latrobe, Pa. 83-6

Хто знавби де перебуває **НИКОЛА ЛУКАСЕВИЧ,** який мав в Самборі (Гал.) книгарню, а який в 1912 році виїхав до північної Америки і був в 1913-14 році в Новім Йорку, нехай повідомить мене на мою адресу: ВАСИЛЬ АНТОНЕВИЧ, Ukr. nadporucnik, Zalozni nemocnice V|39, Liberec, Cecho-Slovacka Rep. 86

ПРОДАМ дешево сейчас форнічи на три кімнати, в добрім стані, з причини виїзду до краю. Голоситись до: M. SIMENCHUK, 362 Grand Street, Jersey City, N. J. 86,8

НА ПРОДАЖ бучерня і гросерня, між нашими людьми і Славянами, бизнес добре розвинений, уладженнє шторове в добрім стані. Ціна приступна. Причина продажи виїзд на фарму. Близші інформації дістати можна в шторі під ч. 70 Morris St., Jersey City, N. J. 86-88

ФАРМИ! Фарма 150 акрів, сад овочевий, новий дім з 10 кімнат, вода в хаті, добра бдня, сайло, курник, комора і другі забудовання; 8 коров, 2 гарні коні, 50 курий, 1½ милі від міста. Ціна $4.000, вплати $2.000. Є ще і другі дешеві і добрі фарми. Голоситись до: M. PISARKO, 92 Avenue A, cor. 6th St., New York, N. Y. 86-91